

GALAMBOS ERZSI

Galambos Erzsi pályáját Lakner bácsi gyerekszínészeként kezdte. 1964-ben a Fővárosi Operett Színház tagja lett, ahol vitathatatlanul a musical műfaj első kiváló képviselője és legnagyobb „sztárja” volt. 1983-ban a József Attila Színházba szerződött. Énekes darabok mellett számos prózai színpadi, film és tévéjáték főszereplője. Bessenyei Ferencsel a My Fair Ladyben játszott először együtt.

– Kedves Erzsi, azt mesélted nekem egyszer, hogy amikor a My Fair Ladyt játszottátok, köztudottan kettős szereposztásban, Básti Lajostól mindenki félt, Ferit meg mindenki imádta.

– Igen, de ehhez a történethez velem kapcsolatban el kell mondanom, hogy én Bástit már jóval hamarabb ismertem. Ugyanis Miskolcon együtt játszottam Zolnay Zsuzsival, akinek Lala akkor még csak udvarolt. És hát a fizetésünk igen szerény volt, fűtésre nem mindig futotta. Mivel Zsuzsa lakása melegebb volt, én sokszor nála aludtam. Ilyenkor többször előfordult, hogy amikor Básti éjjel megérkezett, engem ott talált: „Te már megint itt vagy?”, ez a kérdés sokszor elhangzott. Ferit viszont nem ismertem, de már akkor is, és azt hiszem, mind a mai napig, örök rajongója voltam és maradok. Nagyon sok mindenben láttam: ott voltam az első Othello bemutatóján, ami káprázatos volt, de megnéztem a Fáklyalángban és még sok más szerepében is.

Egyszer csak az Operettszínházban kihirdették, hogy bemutatjuk a My Fair Ladyt, de – mivel a szerződés szerint havi 28-szor kellett játszunk – először a színház történetében, kettős szereposztásban. Én keményebb egyéniség vagyok, mint Lehoczky Zsuzsi, ezért úgy döntött az igazgatóság, hogy Bástit Lehoczkyval, Bessenyeit pedig velem párosítják. Össze is hívtak bennünket, és közölték, hogy félreértés ne essék, két egyenrangú előadást, azaz két egyformán óriási premiert csinálnak. Ekkor bejelentettem, az egész dolognak csak egyetlen szépséghibája van, tudniillik, hogy kisbabát várok. Azt mondták: nem baj.

Kiírták az olvasópróbát. Én csak arra emlékszem, hogy bejött Feri, és előttem állt az az ember, akit színházban, filmen számtalanszor láttam és csodáltam. Ehhez az is hozzátartozik, hogy én gyerekkoromban képes voltam egész délutánokat ácsorogni az akkori Magyar Színház előtt, hogy lássam Fedák Sárít bemenni a színházba. Most már biztosan különös az ilyen rajongás, és az is nevetségesnek tűnik, hogy nekem kiment az erő a lábamból, amikor elterjedt a hír, hogy Feri már az épületben van. Egyszer csak belépett, „Hahó, szevasz”, kiáltotta, fölemelt és elkezdett dobálni. Közben azonban kiderült, hogy veszélyeztetett terhes vagyok. Én csak sírdogáltam, el voltam keseredve – és most jön az, amit én soha, senkiről még csak nem is hallottam: Bessenyei azt mondta, hogy ez nem lehet probléma. És ha hiszed, ha nem – mi akkor Pasaréten laktunk –, az egyik szobánkat Feri berendezte színpadnak, a sűgőt odarendelte, a rendező ott volt, és ő minden nap jött velem próbálni. Ott ült, mert nekem feküdnöm kellett, és végszavazott nekem a nagy Bessenyei. „Ne kelj fel”, mondta, és odahúzta a székét. Tökéletes alkotóműhelyt teremtett a lakásunkban. Ezt mi nem vertük nagydobra. Annyira ember volt, és minden tekintetben tartotta bennem a lelket. Instrukciókat adott, hogy bizonyos mondatoknál ne ide, hanem oda tegyem a hangsúlyt. „Itt elengedheted magad, ott rúgj belém”, ilyeneket tanácsolt. Társam lett ebben a szerepben, igazi társam. Nekem őutána még öt Higginsem volt, mindegyik a maga nemében jó, de amit ő tett, az valami egészen különleges dolog volt.

Ezért aztán nagyon bensőséges viszony alakult ki közöttünk. Nem tudom elképzelni, hogy ezt egy másik kolléga megtette volna, különösen olyan színésznővel, aki nemrég jött fel vidékről. De Ferinél soha nem számított, hogy kinek mi a rangja. A tehetséges embereket imádta. A szívéből segített. Éreztem, hogy mindenáron át akarja adni az ő borzalmas erejét, hogy én boldogulni tudjak. Úgy is viselkedhetett volna, hogy a nagy Bessenyei felemeli a kis Galambos Erzsit. De nem erről volt szó. Igazi alkotómunka folyt közöttünk. Feri a csodálatos hangja mellé Szegeden – pályája elején – a bonvivánságot is kitűnően megtanulta. Nagyon sokszor ugyan nem kerültem vele össze ezután, de akárhányszor találkoztunk, mindig volt valami összesomolygás, hogy miköztünk volt egy „gyerekügy” is.

– Emlékszem, hogy abban az időben – amikor sok tekintetben még olyan volt ez az ország, mint egy nagy család – kettészakadt a város. Mindenütt azt tárgyaltuk, hogy ki a jobb Higgins és ki a jobb Eliza.

– Erre csak azt tudom mondani, hogy Olaszország is kettévált, hogy ki a jobb díva: Gina Lollobrigida vagy Sophia Loren. Ez arra is jó volt, hogy még egyszer megnézzék a darabot.

– Ez igaz, hiszen én is mind a kettőjükkel megnéztem. De szerintem annyira különbözőek voltak, hogy nem lehetett és nem is volt értelme őket összehasonlítani.

– Mi sem voltunk egyformák. Pontosan tudtam, hogy Zsuzsi miben jobb. Nekem ez, neki a másik jelenet feküdt jobban.

– Az viszont furcsa, hogy Feri minden bibliográfiájából hiányzik ez a szerep, és senki, aki ma játszik ebben a darabban, nem tudja, hogy Feri is volt Higgins. Holott, egyrészt nagyon jó volt benne, másrészt azt is megmutatta, hogy nemcsak a vad hős, de az angol úriember szerepét is kitűnően el tudja játszani. Szerintem azért alakult ez így, mert a sajtó csak a másik szereposztással foglalkozott, rólátok alig jelent meg valami. Pedig a közönség egyformán szeretett benneteket. És az is nagy kár, hogy csak Bástiék vannak a lemezen.

– Hallgasd meg ezt a történetet: a West Side Storyt is én mutattam be. Nemrég találkoztam egy karmesterrel, aki mesélte, hogy éppen ezt a darabot próbálja. Mondom neki, hogy milyen jó kis duett ez: „Ki embert ölt...”, és elkezdem énekelni. Azt válaszolja: „Jé, milyen precíz, honnan tetszik tudni?” De hagyjuk ezt, ilyenekről nem is akarok többet beszélni.

– Sokszor elmesélted már, hogy legjobb barátnőd Lehoczky Zsuzsa. Szerepet játszik ebben a közös múlt?

– Nem. Ahogy az ember öregszik, lecsitul, sok tapasztalatot szerez. Természetesen az öregedéssel a vágyaim, az érzelmeim, az érzéseim mit sem változtak, azok olyanok, mint 20 éves koromban voltak. Mi Zsuzsival egy színházban játszottunk, de Vámos nagyon jól helyre tett bennünket. „Az operett a Lehoczkyé, a musical a Galambosé”, mondta. És ezt be is bizonyította, mert az összes musicalt behozatta a kedvemért. Akkoriban nem voltunk különösen jóban, de most, öt évvel ezelőtt valahol összefutottunk, leültünk beszélgetni, és azóta nagyon jó barátok vagyunk. Ő az egyik színházban van, én egy másikban; így könnyebb megbeszelnünk a bennünket foglalkoztató problémákat. Én neki panaszkodom, ő nem nagyon szokott panaszkodni. Inkább én vagyok az, akit még a mai napig is úgy meg lehet bántani, hogy hetekig rágódom miatta. Zsuzsi nagyon jó tanácsokat tud nekem adni. De csak a mostani problémákról beszélgetünk, én a régi dolgokról nem szeretek, mert fáj; maga az elmúlás. Szóval én ezt kikérem magamnak!

– Mintha Ferit hallanám!

– Hogy megöregedtem, az csak egy dolog. De ahogy öregszik az ember, úgy lesz érzékenyebb, válik egyre sebezhetőbbé és kiszolgáltatottabbá. Tudod, azelőtt utánam fordultak az utcán, mindenki megismert. Ma meg? Bár ezen túl tudom tenni magam, mert magamnak emelem, és magamnak rombolom le az akadályokat.

Amikor nincs dolgom, úgy élek, ahogy a kedvem tartja, de ha játszom, akkor továbbra is a saját magam számára felállított katonai iskolában vagyok, ahol precizitás, pontosság, odafigyelés uralkodik.

Visszatérve Ferihez: másodszor a Marica grófnőben találkoztunk, amikor Röck Marika megbetegedett, és az Operettszínház – amit akkor éppen 10 éve hagytam ott – megkérdezte, hogy elvállalom-e a szerepet 25 előadásra. Igent mondtam. És hát kivel volt a legtöbb jelenetem? Bessenyei Ferivel. Bejön az első nap, dirrel-dúrral: „Mi van te, átkozott?” Kétszer feldobott a levegőbe, holott akkor már nehezebb voltam, mint hajdanán. „A pofádat add ide, megcsókolom. Tudod te, honnan jöttem én a próbára?” „Feri, a Jóisten áldjon meg, hát ne gyere, majd megmutatják, hogy hol állsz. Nem kell, hogy gyere, elég ha az összpróbákra eljössz. Addig csináld a dolgodat.” És ki volt az, aki attól a perctől kezdve minden nap ott volt a próbán? „Hát csak nem képzeled, hogy te dolgozol, és én nem vagyok itt?”, mondta. Hiába könyörögtem neki, szinte előbb jött a próbáimra, mint én. De érdekes, hogy máshol, a tévében vagy a rádióban soha nem kerültünk össze. Ez annál is furcsább, mert akkoriban még több tucat tévé- és rádiójátékot (zenészet is) forgattunk évente. Így hát a következő találkozásunk már a József Attila Színházban volt.

– Nekem van erről egy emlékem. Egyszer bent ültem a próbán, amikor még mikrofon nélkül énekeltek. Az öltözőben azt kérdeztem tőled: „Erzsi, mit gondolsz, ki az a két színész, akit az utolsó sorból is tisztán hallok?” És te azonnal rávágta, hogy a Galambos meg a Bessenyei. Hiszen a ti időtökben alapkövetelmény volt, hogy a színész a kakasülőről is világosan érteni lehessen. Természetesen mikrofon nélkül, mert akkor még ez nem is létezett. Képzeld el, egyszer az első sorból hallgattam egy világhírű énekesnőt – azt nem mondom meg, hogy melyik műfajból –, amikor a mikrofonja elromlott. De folytatnia kellett az éneklést, mert a zenekar tovább játszott. És két méterre tőle egy szavát sem lehetett hallani.

– A mai modern színjátszással és rendezéssel már ott tartunk, hogy a beszédet is felhangosítják. Egészen, minden tekintetben más világ van, mint régen. Külföldön például nagyon nagy becsben tartják az idős színészeket. Hiszen a színésznek felörlődik az idegrendszere, a szíve, az egész szervezete. Mert képzeld csak el azt az abszurd dolgot, hogy egy felnőtt ember esténként jelmezbe bújlik, és azt mondja magáról, hogy én vagyok Othello vagy Júlia. Hát ezt nem lehet ép ésszel végigcsinálni. Én a Lola Blaut eljátszottam vagy kétszázszor. Úgy kikészültem és úgy sírtam az utolsó jelenettől, hogy az előadás után még legalább fél órára volt szükségem, hogy le tudjam magam állítani; olyan rettenetes agy- és szív munkát kellett végeznem. A 200. előadás után azt mondtam, hogy nem csinálom tovább, mert belehalok. Olyan dolgokat kellett magamból kiaknáznom, ami nem természetes dolog. Nálunk elfelejtik az embert, őt magát is, meg azt is, amit életében csinált. Kit érdekel ma, hogy mi van ezzel vagy azzal a színésszel, miből él? Óreg, akkor már senkinek sem érdekes. Amikor Amerikában vendégszerepeltem, elmentünk a Me and My Girl előadására. És bejött egy csaknem 90 éves színésznő bottal, Mária hercegnőként, azaz abban a szerepben, amit itthon éppen akkor én játszottam. Nálunk leöregítik a fiatal színészeket az idős szerepekre, míg kint öreg, már csak bottal járn tudó színészekkel játszatják őket.

– Ferinek feltettem egy szemtelen kérdést, amit most tőled is megkérdezek: te, amikor tetterős fiatal voltál, odafigyeltél az idős színészekre?

– Én az Operettszínházban nőtem fel, édesanyám itt dolgozott. Már 14 évesen bekerültem a tánckarba. Az Egyesületi Színészképző Iskolába jártam, ahol Apáthi, Lehotay, Gobbi volt a tanárunk. Amikor tag lettem, olyanok voltak ott, mint Feleki, Latabár, Honthy, Csikós Rózsi, Sárdy, Németh Marika. Pontosan tudtam, hogy mit akarok csinálni. Ott álltam mindig a színpalak mögött, és néztem, hogy az idősebbek hogyan dolgoznak, hogyan oldják meg a különböző helyzeteket. De akkor ezek az emberek Magyarország legnagyobb „sztárjai” voltak, és ezért nem volt akkora szükségük a mi figyelmünkre.

Bár később már nekik is nehezebb lett. Feleki nagyon karakán ember volt; oda, ahol egyszer megsértették, soha többet nem tette be a lábát. Egyszer megbetegedett, és a szerepét odaadták egy akkor végzett főiskolásnak (aki egyébként nagyon jó volt benne). Mire Kamillka azt mondta, ha ezt megtették, akkor ő ott többet nem lép színpadra, és így is tett. Én még játszottam Honthyyal, a lányát alakítottam. De meg sem közelíthettem, nem ülhettem le az ő székére. Ma már a legalapvetőbb etikai követelményeket – például nem megyek be tele szájjal a színpadra – sem tartják be. Ma az is előfordul, hogy a próbán csak én meg a sűgő jelenünk meg pontosan. Én nem tudok beesni se a próbára, se az előadásra. Ha hiszed, ha nem, amikor felkerültem Pestre, minden nap, ahogy bementem a Petőfi Színházba, végigcirógattam az épület falát. Én tényleg úgy érzem, és aszerint dolgoztam egy életen át, hogy a színház a művészet temploma.

2004. augusztus 10.